Kasvu ja vaikuttaminen -osasto 11.10.2022

Eduskunnan talousvaliokunta

HE 174/2022 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan talousvaliokunta on pyytänyt Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry:ltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

Esityksen mukaan uusiutuvien polttoaineiden jakeluvelvoitetta alennettaisiin 7,5 prosenttiyksiköllä vuodeksi 2023. Jakeluvelvoitteen alentamisesta johtuvat vuosilta 2022 ja 2023 toteutumatta jäävät päästövähennykset katettaisiin korottamalla seuraavien vuosien jakeluvelvoitetta.

Samalla vuoden 2030 jakeluvelvoitetta nostettaisiin 34 prosenttiin. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että Energiavirastolle säädettäisiin oikeus luovuttaa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle salassa pidettäviä tietoja, jotka olisivat välttämättömiä maakunnan hallitukselle sen valvontatehtävien hoitamiseksi.

SAK kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa.

Jakeluvelvoitteen määräaikainen lasku ei ennustettavaa politiikkaa

Esityksen mukaisesti jakeluvelvoite on vuodelle 2022 12,0 prosenttia (ennen HE 85/2022 vp 19,5 prosenttia) ja vuodelle 2023 13,5 prosenttia (aikaisempi 21,0 prosenttia). Kääntöpuolena tälle kuitenkin on se, että korotus vuodesta 2023 vuoteen 2024 on merkittävä eli 14,5 prosenttiyksikköä. Tätä ei voida pitää ennakoitavana tai suunnitelmallisena liikenne-, elinkeino- tai ilmastopolitiikkana.

Päästövähennystavoitteiden kokonaistasosta ei tingitä eli jakeluvelvoitteen kokonaistaso pysyy samana vuoden 2030 tavoitetasosta tarkasteltuna. Tätä voidaan pitää ilmastopolitiikan näkökulmasta perusteltuna ratkaisuna. Tämän myötä avoin kysymys kuitenkin on, pitävätkö toimialat parempana hetkellistä laskua ja tätä seuraavaa korkeaa korotusta vai sitä, että jakeluvelvoitteen tason nosto olisi tasaista ja tasoltaan maltillisempaa.

Esityksessä on todettu, että hintavaikutusten arviointiin liittyy suuria epävarmuuksia. Esityksen tavoitteisiin verraten sen perusteet heikkenevät sitä enemmän, mitä pienempi hintavaikutus loppukäyttäjälle on. On mahdollista, että muut tukitoimet (jos sellaisia päätetään käyttää) kohdistuisivat jakeluvelvoitteen laskua tehokkaammin.

Esityksellä on myös jarruttava vaikutus jakeluvelvoitteen infran kehitykseen. Toimijat ovat investoineet infraan, joka mahdollistaa jakeluvelvoitetavoitteisiin vastaamisen keskipitkällä aikavälillä. Jakeluvelvoitteen ennakoitava tasainen ja asteittainen nousu on mahdollistanut vakaan investointiympäristön. Nyt kun sovitusta aikataulusta poiketaan ja vielä määräaikaisesti, tämä aiheuttaa markkinoille epävarmuutta.

Oma tematiikkansa on, miten jakeluvelvoitteen laskeminen vaikuttaa liikenteen päästövähennystavoitteisiin. Suomen tavoitteena on puolittaa liikenteen päästöt vuoteen 2030 mennessä vuoden 2005 päästötasoon verrattuna. Vuoteen 2045 mennessä Suomen tavoitteena on fossiiliton liikenne.

Suomen Akatemian verotutkimuksen huippuyksikön (FIT) tekemän tutkimuksen (FIT-kirjoitussarja 2/2022) mukaisesti vuoden 2030 tavoitteen toteutuminen on epävarmaa ja vuoden 2045 tavoitteen toteutuminen on epätodennäköistä. Valiokunnan tulisi huomioida omassa lausunnossaan FIT:n tutkimuksen tulosten vaikutukset Suomen liikenteen päästövähennystavoitteisiin. On todennäköistä, että tavoitteisiin pääseminen vaatii entistä määrätietoisempia politiikkaratkaisuja ja valiokunnan lausunnon tulisi tiedostaa tämä.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry